

O'KTAMOV Akbar Nodirovich
Tadqiqotchi

DIN NIQOBIDAGI EKSTREMIZM VA RADIKALIZMGA QARSHI KURASHNING MILLIY VA XALQARO HUQUQIY ASOSLARI

НАЦИОНАЛЬНАЯ И МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАВОВАЯ БАЗА БОРЬБЫ С РЕЛИГИОЗНЫМ ЭКСТРЕМИЗМОМ И РАДИКАЛИЗМОМ

NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORKS FOR COMBATING RELIGIOUS EXTREMISM AND RADICALISM

Annotatsiya: Mazkur maqolada bugungi kunda milliy va global darajada xavfsizlik hamda barqarorlikni ta'minlashdagi eng asosiy muammolardan biri bo'lgan din niqobidagi ekstremizm va radikalizm muammosi, unga qarshi kurashning huquqiy asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurashning milliy va xalqaro huquqiy normalari kontent tahlili amalga oshirilgan. Bunda, ekstremizm va radikalizmga oid jinoyatlarda qo'llaniladigan normalari mazmuni ochib berilgan hamda nazariy yondashuvlar umumlashtirilgan holda xususiy xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: din niqobidagi ekstremizm va radikalizm, terrorizm, xalqaro va milliy huquq, suverenitet, legitimlik.

Аннотация: В данной статье анализируется проблема религиозного экстремизма и радикализма под прикрытием религии, которая сегодня является одной из основных проблем обеспечения безопасности и стабильности на национальном и глобальном уровне, а также правовые основы борьбы с ней. Также был проведен контент-анализ национальных и международных правовых норм борьбы с религиозным экстремизмом и радикализмом. При этом раскрывается содержание норм, применяемых при преступлениях религиозного экстремизма и радикализма, обобщаются теоретические подходы и формируются конкретные выводы.

Ключевые слова: религиозный экстремизм и радикализм, терроризм, международное и национальное право, суверенитет, легитимность.

Abstract: This article analyzes the problem of religious extremism and radicalism, which today is one

of the main problems of ensuring security and stability at the national and global level, as well as the legal basis for combating it. A content analysis of national and international legal norms in the fight against religious extremism and radicalism was also carried out. At the same time, the content of the norms applied in crimes of religious extremism and radicalism is revealed, theoretical approaches are generalized and specific conclusions are formed.

Key words: religious extremism and radicalism, terrorism, international and national law, sovereignty, legitimacy.

KIRISH

2011-yil 11-sentabr voqealari, "Islomiy davlat" guruhining paydo bo'lishi kuchayishi, Yaqin Sharqdagi diniy ekstremistik tashkilotlarning davlatlar barqarorgini buzishi va Myanmadagi voqealar bilan birga din niqobidagi ekstremizm masalasi xalqaro tinchlik va xavfsizlik hamda inson huquqlariga tahdid sifatida kun tartibiga chiqdi. Xalqaro miqyosda diniy ekstremizmga qarshi kurashish choralari ko'rildi, ammo kutilgan natijaga erishilmayapti. Shimoliy Afrikadagi turli din niqobidagi radikal va terroristik tashkilotlarning bir qancha davlatlar beqarorligiga sabab bo'lishi, Suriya va Iroqdagi "Islom davlati" guruhi o'z faoliyatini kuchaytirdi, bugun esa biz ekstremizmning yangi ko'rinishlariga duch kelyapmiz. Ushbu maqoladagi asosiy savol hozirgi xalqaro huquqning tuzilmalari va normalari din niqobidagi ekstremizmga qarshi tura oladimi? Tavsifiy-tahliliy usulda yozilgan ushbu maqolada din niqobidagi ekstremizm va radikalizm tushunchalarini o'rganib, unga qarshi kurashishning milliy va xalqaro huquq asoslari keltirilgan.

TADQIQOT METODLARI

Ushbu maqolada turli ijtimoiy-siyosiy muammolarni tahlil qo'llaniladigan ilmiy metodlardan va yondashuvlardan foydalanilgan. Jumladan, din niqobidagi ekstremizm va radikalizm muammolariga oid so'ngi ilmiy ishlar va rasmiy ma'lumotlarning kontent tahlili amalga oshirilgan. Bunda, din niqobidagi ekstremizm va radikalizmni tasniflashda eng ko'p qo'llanilgan tayanch tushuncha hamda nazariy yondashuvlar umumlashtirilgan holda xususiy xulosalar shakllantirilgan. Mazkur xulosalar hozirda din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurashning milliy va xalqaro huquqiy asoslarini kontent tahlili natijalariga ko'ra asoslangan.

ASOSIY QISM

Din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurash davlat va konstitutsiyaviy tuzumni mustahkamlash, fuqarolar va millatlararo tinchlikni, hududiy yaxlitlikni ta'minlash, demokratik siyosiy tizimni rivojlantirishga bo'lgan e'tiborni kuchaytirishni talab qiladi. Respublikamizda din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurash asoslari, usullari tahlil qilinganda, mafkuraviy, ijtimoiy-iqtisodiy, jinoiy-huquqiy, ma'muriy-huquqiy usullar qo'llanilayotganligining guvohi bo'lamiz. Ular bir tarafdin ekstremizmning tarqalishiga olib keladigan sabab va sharoitlarni bartaraf etishga qaratilgan bo'lsa, boshqa tarafdin ekstremistik harakatlarni amalga oshirayotgan shaxslar, guruhlar va tashkilotlarga qarshi ma'muriy-huquqiy va sud idoralari tomonidan olib borilmoqda. Ekstremizmga qarshi kurashdan kompleks chora-tadbirlarning muhim asosiy qismi normativ-huquqiy asosni yaratish, rivojlantirish va amalga tatbiq etish hisoblanadi. Respublikamizda din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurashning normativ huquqiy asosini tartibga solishga, jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan qator huquqiy-normativ hujjatlar qabul qilinib, ekstremizm va radikalizmga qarshi kurash barcha imkoniyatlar safarbar etilgan holda olib borilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 7-moddasiga asosan qonunda nazarda tutilmagan tartibda davlat hokimiyati vakolatlarini o'zlashtirish, hokimiyat idoralari faoliyatini to'xtatib qo'yish yoki tugatish, hokimiyatning yangi va muvoziy tarkiblarini tuzish Konstitutsiyaga xilof hisoblanadi va qonunga binoan javobgarlikka tortish uchun asos bo'ladi. Asosiy qonunning ana shu me'yorlari asosida amaldagi Jinoyat kodeksining qator moddalarida jinoiy javobgarlik belgilangan. Bular vijdon erkinligini buzish (JKning 145- moddasi), milliy, irqiy, etnik yoki diniy adovat qo'zg'atish (JKning 156-moddasi), O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyaviy tuzumiga tajovuz qilish (JK 159-modda), jamoat birlashmalari yoki diniy tashkilotlarni qonunga xilof ravishda tuzish (JKning 216-moddasi), g'ayriqonuniy jamoat birlashmalari va diniy tashkilotlar faoliyatida qatnashishga undash (JKning 216-1 moddasi), diniy tashkilotlar to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish (JK 216-2 moddasi), diniy ta'limotdan saboq berish tartibini buzish (JK 229-2 moddasi), jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga tahdid soladigan materiallarni

tayyorlash yoki tarqatish (JK 244-1 moddasi), diniy – ekstremistik, separatistik, fundamentalistik yoki boshqa ta'qiqlangan tashkilotlar tuzish, ularga rahbarlik qilish, ularda ishtirok etish (JK ning 244-2 moddasi), diniy mazmundagi materiallarni qonunga xilof ravishda tayyorlash, saqlash, olib kirish yoki tarqatish jinoyatlari (JK ning 244-3 moddasi) bo'lib hisoblanadi.

Amaldagi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksga ham ekstremistik faoliyat tarqalishining oldini olish maqsadida bir qator ma'muriy javobgarlikni belgilovchi moddalar kiritildi. Bular MJtKning 184-moddasida belgilanganidek, jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga tahdid soladigan materiallarni tayyorlash yoki tarqatish maqsadida saqlaganlik uchun, diniy mazmundagi materiallarni qonunga xilof ravishda tayyorlash, saqlash, olib kirish yoki tarqatganlik uchun (MJtKning 184-2-moddasi), milliy, irqiy, etnik yoki diniy adovatni targ'ib qiluvchi materiallarni tayyorlash, saqlash yoki tarqatganlik uchun (MJtKning 184-3-moddasi), g'ayriqonuniy nodavlat notijorat tashkilotlari, oqimlar, sektalarning faoliyatida qatnashishga undaganlik uchun (MJtKning 202-1-moddasi), diniy tashkilotlar to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun (MJtKning 240-moddasi), diniy ta'limotdan saboq berish tartibini buzganlik uchun (MJtKning 241-moddasi) belgilangan javobgarlik me'yorlardir.

Shuningdek, bu borada respublikamizda qabul qilingan bir qator qonunlar, Prezident Farmonlari va boshqa huquqiy hujjatlarda ham jamiyatda jinoyatchilikning shu turiga qarshi kurashish maqsadida kiritilgan huquqiy me'yorlar o'z aksini topdi. Bu borada, ayniqsa, 2021-yil 5 iylda qabul qilingan "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi (yangi tahrir) qonunni e'tirof etish lozim. Amaldagi Jinoyat kodeksiga kiritilgan diniy ekstremistik va fundamentalistik faoliyat bilan bog'liq qilmishlar uchun javobgarlik belgilangan moddalarning barchasi aynan shu qonunning me'yorlariga asosan qabul qilindi. Mazkur qonunning 3-moddasiga ko'ra, fuqaroni dinga, dinga e'tiqod qilish yoki qilmaslikka, ibodat qilishga, diniy rasm-rusumlar va marosimlarda qatnashish yoki qatnashmaslikka, diniy ta'lim olishga o'z munosabatini belgilayotgan paytda uni u yoki bu tarzda majbur etishga yo'l qo'yilmaydi. [1] Shuning uchun bir qator qonunlar "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonun me'yorlariga muvofiqlashtirilgan holda qabul qilindi. Masalan, 1999-yil 14-aprelida qabul qilingan «Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish

organlari to'g'risida»gi qonunining 12-moddasida fuqarolar yig'ini kengashining vakolatlari sifatida ro'yxatdan o'tmagan diniy tashkilotlar faoliyat ko'rsatishining oldini olish, fuqarolarning diniy e'tiqod erkinligi huquqlariga rioya etilishini ta'minlash, diniy qarashlarni majburan singdirishga yo'l qo'ymaslik chora-tadbirlarini ko'rish, vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risidagi qonunchilikka rioya etilishi bilan bog'liq boshqa masalalarni ko'rib chiqishi belgilab qo'yilgan. [2] Fikrimizcha, ushbu qonun takomillashtirilishi lozim, negaki, kengash biror-bir davlat organi ham, mansabdor shaxs ham bo'lmasdan, fuqarolar yig'inining raisi, uning maslahatchilari, fuqarolar yig'ini faoliyatining asosiy yo'nalishlari bo'yicha komissiyalar raislari va yig'inining mas'ul kotibidan iborat tarkibdir. Yuqoridagi vakolat kengash tomonidan bajarilmaganda yoki nazorat qilinmaganida biron-bir mansabdor shaxsning javobgarligi nazarda tutilgan huquqiy me'yorlar mavjud emas.[3]

Ekstremizmga qarshi kurashga jamoatchilikni jalb etmasdan, faqat huquqni muhofaza qilish idoralari yoki boshqa davlat organlarining olib borayotgan harakatlari bilan muayyan natijalarga erishish mushkul. Shuning uchun bu borada jamiyatning asosiy qatlami bo'lgan ayollarga ham mas'uliyatli vazifalar topshirildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004-yil 25-maydagi "O'zbekiston xotin – qizlar qo'mitasi faoliyatini qo'llab-quvvatlash borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoniga ko'ra, O'zbekiston xotin-qizlar qo'mitasi va ularning joylardagi bo'linmalari faoliyatining eng muhim vazifalari va yo'nalishlaridan biri sifatida joylarda (oila, mahallalar, mehnat jamoalari, ta'lim muassasalarida) milliy-diniy an'analarni tushuntirish va ularga rioya qilish, xotin-qizlarning konstitutsiyaviy huquqlarini ro'yobga chiqarish va himoya qilish, buzg'unchi kuchlarning xotin-qizlar ongiga ta'sir o'tkazish, ularni ekstremistik va terroristik faoliyatga jalb etish yo'lidagi urinishlariga qarshi qaratilgan ishlarni samarali tashkil qilish belgilab qo'yilgan. [4]

Shu o'rinda qayd etish lozimki, din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi kurash bo'yicha xalqaro darajada mexanizmlar va huquqiy asoslar ishlab chiqib amaliyotga joriy etilgan. Bunda asosiy masala milliy, irqiy, mafkuraviy va din niqobidagi ekstremizmga qaratiladi. Va buning tarixiy asoslari ham yetarlicha. Bunda, avvalo din niqobidagi ekstremizm islomdan oldin xristianlik

dinida namoyon bo'lganligi sababli, din niqobidagi ekstremistik harakatlarni oldini olish va unga qarshi kurash mexanizmlari G'arbda ancha oldin ishlab chiqilgan. O'tgan asrning 80-yillaridan beri va undan oldin ekstremizm BMT tomonidan murosasizlik va terrorizmga qarshi kurash doirasida ko'rib chiqilib kelinmoqda. Xalqaro tinchlik va xavfsizlikka tahdid solish hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga to'siqlar, shuningdek, inson huquqlarining butkul buzilishiga harakat qilayotgan Al-Qoida, ID (IshID), Boko-Haram kabi ekstremistik guruhlar hamda fundamentalizm va ekstremizmdan kelib chiqqan zo'ravonlik siyosatchilarni aniq natijaga ishlaydigan yechim izlash majbur qildi. Xalqaro huquq ekstremizmning bir ko'rinishi sifatida din niqobidagi ekstremizmga qarshi ko'riladigan keng qamrovli chora-tadbirlarni belgilab qo'ygan bo'lsa-da, afsuski, ular kerakli natijani bermayapti.

Ekstremistlar o'zlarining zo'ravonlik harakatlarini qonuniylashtirish uchun dindan foydalanadilar. Bu ayniqsa oxirgi 40-50 yillikda islom dinidan foydalanish orqali siyosiy harakatlarning ekstremistik va radikal kayfiyat kasb etganini qayd etish lozim.

Din niqobidagi ekstremizmga qarshi kurashish maqsadida BMT Bosh Assambleyasi 2625, 36/55, 61/161, Xavfsizlik Kengashi 1624, 1424, 2178 rezolyutsiyalarni terrorizmga qarshi kurash, bag'rikenglik, diniy erkinlik, diniy erkinliklarga qarshi kurash doirasida qabul qilingan.[5] Bundan tashqari, Yevropa Ittifoqi, Afrika Ittifoqi va Shanxay Hamkorlik Tashkiloti shartnomalar, ekstremizmga qarshi maxsus harakat rejalari, tadqiqot grantlari va zaif guruhlarining imkoniyatlarini kengaytirish kabi maxsus qadamlar qo'ydi.

Xalqaro darajada din niqobidagi ekstremizmning asl mohiyatini tushuna olmaslik va unga ko'plab ta'riflarning mavjudligi keskin ziddiyatlar va diniy erkinliklarning cheklanishi tufayli ekstremizmning kuchayishiga olib kelmoqda. Boshqa tomondan, haddan tashqari diniy erkinlik radikal missionerlarga qarshi turishni qiyinlashtirmoqda. Zamonaviy xalqaro huquqni shakllantiruvchi samarali asoslar ekstremizmga moyil bo'lgan dindorlarga ham qoniqarli javob bera olmadi.

Xalqaro darajada din niqobidagi radikalizm va ekstremizmga qarshi kurashda davlatlar BMT tomonidan tasdiqlangan umuminsoniy tamoyillar va hujjatlarga asoslanishadi. Xususan, 2008-yilda BMT "Zamonaviy rasizmning shakllari, irqiy diskriminatsiya, ksenofobiya va unga bog'liq

murosaasizlikka sabab bo'luvchi ma'lum amaliyot shakllariga yo'l qo'maslik" bo'yicha rezolyusiya qabul qilgan edi. Mazkur rezolyusiya irqiy va diniy kamsitish, irqiy nafrat yoki har qandan diskriminatsiyani oqlovchi va qo'llab-quvvatlovchi har qanday mafkura targ'ibot qilishni qoralaydi. Shuningdek, mazkur rezolyusiya orqali barcha davlatlar har qanday turdagi diniy, milliy va irqiy diskriminatsiyani targ'ib qiluvchi tashkilotlar faoliyatini noqonuniy deb hisoblash hamda faoliyatini taqiqlashga chaqiriladi.[6]

Xalqaro hamjamiyat din niqobidagi ekstremizm, ayniqsa, uning zo'ravonlik ko'rinishlari xavfini tan oldi. BMT shafeligida BMTning global kontekstida zo'ravonlik ekstremizmining tarqalishiga olib keladigan omillarni bartaraf etish chora-tadbirlari asosi sifatida Bosh kotibning zo'ravon ekstremizmning oldini olish bo'yicha Harakatlar rejasining qabul qilingani shundan dalolat beradi. Terrorizmga qarshi kurash strategiyasi.

Shanxay hamkorlik tashkiloti ushbu faoliyatda faol ishtirok etmoqda, uning xalqaro-huquqiy hujjatlar arsenalida bugungi kunda ekstremizmga qarshi kurash bo'yicha ikki tomonlama va ko'p tomonlama xalqaro shartnomalar mavjud.

Ikkinchisiga 2001-yil 15-iyundagi terrorizm, separatizm va ekstremizmga qarshi kurash to'g'risidagi Shanxay konvensiyasi va 2017-yil 9-iyundagi Shanxay hamkorlik tashkilotining ekstremizmga qarshi kurash to'g'risidagi konvensiyalari kiradi.

2001-yil 15-iyundagi Terrorizm, separatizm va ekstremizmga qarshi kurash to'g'risidagi Shanxay konvensiyasi mustaqil huquqiy ta'rifni bergan birinchi xalqaro shartnoma bo'lib, unga ko'ra "ekstremizm" hokimiyatni zo'ravonlik yo'li bilan egallab olish yoki hokimiyatni zo'ravonlik bilan ushlab turishga qaratilgan har qanday harakatdir. shuningdek davlatning konstitutsiyaviy tuzumini zo'ravonlik bilan o'zgartirganlik, shuningdek jamoat xavfsizligiga zo'ravonlik bilan tajovuz qilganlik, shu jumladan yuqorida ko'rsatilgan maqsadlarda noqonuniy qurolli guruhlar tashkil etganlik yoki ularda ishtirok etganlik uchun milliy qonunchilikka muvofiq jinoiy javobgarlikka tortiladi (kichik band). 3, Konventsyaning 1-moddasi 1-bandi). Shu bilan birga, unda a'zo davlatlarning majburiyatlari bo'yicha qoidalar mavjud:

- mazkur xatti-harakatlarning oldini olish, aniqlash va ularga chek qo'yish sohasida hamkorlikni amalga oshirish;

- bunday xatti-harakatlar hech qanday sharoitda sof siyosiy, falsafiy, mafkuraviy, irqiy, etnik, diniy yoki boshqa shunga o'xshash sabablarga ko'ra oqlanishi va ularning og'irligi darajasiga ko'ra jazolanishini ta'minlash uchun zarur choralarni ko'rish;

- bu qilmishlarni ekstraditsiyaga, shuningdek jinoyat ishlari bo'yicha o'zaro huquqiy yordamga olib keladigan jinoyatlar deb hisoblaydi;

- Konventsiya qoidalarini amalga oshirish bilan bog'liq masalalar bo'yicha bir-biri bilan bevosita muloqot qilish va o'zaro hamkorlik qilish huquqiga ega bo'lgan markaziy vakolatli organlarni:

- 1) axborot almashinuvi;
- 2) tezkor tergov o'tkazish to'g'risidagi so'rovlarni bajarish;
- 3) ekstremizmning oldini olish, aniqlash va unga chek qo'yish bo'yicha kelishilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish va qabul qilish hamda ularni amalga oshirish natijalari to'g'risida o'zaro xabardor qilish;
- 4) o'z davlati hududida boshqa Tomonlarga qarshi qaratilgan ekstremistik jinoyatlarning oldini olish, aniqlash va ularga chek qo'yish choralarni ko'rish;
- 5) moliyalashtirish, qurol-yarog' va o'q-dorilar yetkazib berishning oldini olish, aniqlash va to'xtatish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rish, har qanday shaxslarga va (yoki) tashkilotlarga yuqorida ko'rsatilgan harakatlarni sodir etishda boshqa yordam ko'rsatish;
- 6) shaxslarni bunday xatti-harakatlarga tayyorlash bo'yicha faoliyatning oldini olish, aniqlash, bostirish, taqiqlash va tugatish choralarni ko'rish;
- 7) normativ-huquqiy hujjatlar va ularni qo'llash amaliyoti bo'yicha materiallar bilan almashish;
- 8) Konventsiyada ko'rsatilgan xatti-harakatlarning oldini olish, aniqlash va ularga chek qo'yish bo'yicha tajriba almashish;
- 9) o'z mutaxassislarini turli shakllarda tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish;
- 10) hamkorlikning boshqa shakllari bo'yicha kelishuvlarga erishish, shu jumladan, zarurat bo'lganda, jinoyatlarga chek qo'yish va ularning oqibatlarini bartaraf etishda amaliy yordam ko'rsatish;
- 11) favqulodda aloqa liniyalarini yaratish va navbatdagi yoki navbatdan tashqari yig'ilishlar o'tkazish;
- 12) bir-biriga texnik va moddiy yordam ko'rsatish (6-modda)

Ma'lumki, O'zbekiston bir qator xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar doirasida qabul qilingan din niqobidagi ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashga qaratilgan shartnomalarni bajarishda faol qatnashib kelmoqda. Terrorizmga qarshi kurash, uni bartaraf etish masalalariga oid siyosiy-huquqiy hujjatlar BMT, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi, Shanxay hamkorlik tashkiloti doiralarida imzolangan.

Hozirda O'zbekiston BMTning terrorizmning oldini olish va unga qarshi kurashga qaratilgan asosiy 13 ta hujjatini ratifikatsiya qilgan. BMT Xavfsizlik kengashi Aksiterroristik qo'mitasi tomonidan O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurashdagi xalqaro hamkorligi yuksak baholanadi.

Shanxay hamkorlik tashkiloti faoliyatida "uch yovuz kuch", ya'ni "terrorchilik", "ayirmachilik" (separatizm) va "ekstremizm"ga qarshi kurashda hamkorlikni rivojlantirish alohida o'rin tutadi. 2004-yildan beri Toshkentda SHHTning Mintaqaviy aksiterror tuzilmasi faoliyat yuritmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, din niqobidagi ekstremistik oqimlarning jamiyatimiz barqarorligiga tahdidi respublikamizdagi ijtimoiy siyosiy vaziyatni beqarorlashtirish, dinlararo va millatlararo munosabatlarni keskinlashtirish, fuqarolarni, ayniqsa, yoshlarni qurolli to'qnashuvlar ro'y berayotgan hududlarda faoliyat yuritayotgan terroristik guruhlariga jalb qilish kabi harakatlarda, shuningdek, mamlakatimizda terrorchilik harakatlari sodir etish uchun suqilib kirishga urinishlarda namoyon bo'lmoqda.

Yuqorida qayd etilgan holatlar hushyorlikni qo'ldan boy bermaslik, hamisha ogoh bo'lib yashash zaruratini yana bir marta ko'rsatmoqda. Bu esa o'z navbatida, din niqobidagi ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda xalqaro maydonda ko'p va ikki yoqlama hamkorlikni kuchaytirish, BMT, Shanxay hamkorlik tashkiloti kabi xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarning faoliyatini samaradorligini oshirish masalasini qat'iy qilib kun tartibiga qo'ymoqda.

Shuningdek, O'zbekiston AQSH, Rossiya, Xitoy, Markaziy Osiyo respublikalari kabi qator mamlakatlar bilan xalqaro terrorizmga qarshi kurashda samarali hamkorlik qilib kelmoqda.

O'z navbatida, jamiyatimizda din niqobidagi ekstremizm va terrorizm mafkurasi tarqalishini oldini olishda profilaktik va tushuntirish ishlari saviyasi va ta'sirchanligini tizimli ravishda

kuchaytirib borish bugungi kunning hayotiy muhim masalasiga aylandi.

Hozirgi kunda respublikamizda ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda davlat va fuqarolik jamiyatining samarali hamkorligi yo'lga qo'yilgan. Davlat amaldagi qonunlarimizga zid ravishda konstitusion tuzumga qarshi guruhlarining faoliyatini aniqlaydi va ularga chek qo'yadi.[7] Din niqobidagi ekstremizm va radikalizmga qarshi qo'llaniladigan bunday amaliyot, albatta, yuqorida ko'rsatilgan xalqaro huquqiy normativlar negizida ishlab chiqilgan milliy huquqiy normativlar asosida amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 5 июлдаги ЎРҚ-699-сонли "Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги Қонуни. "Lex.uz" сайти // <https://lex.uz/docs/5491534>. Мурожаат санаси: 10.06.2024 й.
2. Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 22 апрелдаги ЎРҚ-350-сонли "Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида"ги Қонуни. "Lex.uz" сайти // <https://lex.uz/akts/2156899>. Мурожаат санаси: 10.06.2024 й.
3. Маҳаллада диний-маърифат ва маънавий – ахлоқий тарбия ишларини ташкил этиш (услубий тавсиялар). Ўзбекистон Республикаси хотин-қизлар қўмитаси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, «Маҳалла» хайрия жамғармаси, «Оила» илмий амалий маркази. - Т.: «Ўзбекистон», 2006.- 160 б. 9-бет).
4. The General Assembly. Resolutio (65/211) 21 December 2010.; The General Assembly. Resolution (36/55) 25 November 1981.; The General Assembly. Resolution) 25 / 2625 (Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations. 24 October.; The General Assembly. Resolution (61/161) 19 December 2006.; The General Assembly. Resolution 58/128. 19 December 2003; The General Assembly. Resolution 62/157 (2007).; The General Assembly. Resolution 67/178 (2012).
5. Петрянин, А. В. (2011). Международное регулирование борьбы с экстремизмом: преемственность и перспективы. Юридическая техника, (5), - С.373-377.
6. Mamlakatimizda diniy ekstremizm va xalqaro terrorizmga qarshi kurashning dolzarb yo'nalishlari <https://religions.uz/news/detail?id=443>